

Έκταση: 21.439 τ. χλμ. **Κάτοικοι:** 1.152.090

Η Πελοπόννησος είναι η νοτιότερη χερσόνησος της ηπειρωτικής Ελλάδας, αλλά και της Ευρώπης γενικότερα. Ο μικρός πορθμός που τη συνέδεε με τη Στερεά Ελλάδα μετατράπηκε το 1893 σε τεχνητή διώρυγα. Έτσι η Πελοπόννησος έγινε ουσιαστικά νησί που προς βορρά βρέχεται από τους Κορινθιακό και Πατραϊκό Κόλπο, δυτικά από το Ιόνιο και ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος.

Στο διαμέρισμα της Πελοποννήσου ανήκει και ένα μικρό τμήμα της Στερεάς που εκτείνεται από τον Ισθμό μέχρι τα Γεράνεια Όρη. Αντίθετα εδάφη που γεωγραφικά αποτελούν τμήματα της Πελοποννήσου έχουν υπαχθεί διοικητικά στο νομό Πειραιώς. Πρόκειται για τις Σπέτσες, το Δοκό, την Ύδρα, τον Πόρο και την Τροιζηνία.

Η Πελοπόννησος διαιρείται σε επτά νομούς: Αργολίδας με πρωτεύουσα το Ναύπλιο, Αρκαδίας με πρωτεύουσα την Τρίπολη, Αχαΐας με πρωτεύουσα την Πάτρα, Κορινθίας με πρωτεύουσα την Κόρινθο, Λακωνίας με πρωτεύουσα τη Σπάρτη και Μεσσηνίας με πρωτεύουσα την Καλαμάτα.

Το βόρειο τμήμα της Πελοποννήσου καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τα όρη Παναχαϊκό, Ερύμανθος, Αροάνια και Κυλλήνη. Όμως οι στενές πεδιάδες που σχηματίζονται ανάμεσα στα βουνά και τη θάλασσα είναι εξαιρετικά εύφορες και προσφέρονται για την καλλιέργεια αμπελιών και εσπεριδοειδών. Η φύση έχει προικίσει τις περιοχές αυτές με θαυμάσιες παραλίες που αποτελούν πόλο έλξης για τους παραθεριστές.

Το Παναχαϊκό φτάνει στην ψηλότερη κορφή του (Βοϊδιά) τα 1.926 μέτρα. Τέμνεται από μικρές χαράδρες και κοιλάδες, ενώ στις πλαγιές του ρέουν χείμαρροι και μικρά ποτάμια.

Ο Ερύμανθος ή Ωλονός φτάνει στα 2.224 μέτρα και είναι το τέταρτο ψηλότερο βουνό της Πελοποννήσου μετά τον Ταΰγετο, την Κυλλήνη και τα Αροάνια. Από τις δυτικές πλαγιές του Ερύμανθου και του Παναχαϊκού απλώνονται οι εκτεταμένες και εύφορες πεδιάδες της Αχαΐας και της Ηλείας.

Τα Αροάνια ή Χελμός φτάνουν στην ψηλότερη κορφή τους σε ύψος 2.314 μέτρων. Τα Αροάνια χαρακτηρίζονται από τις απότομες πλαγιές τους και το επίμηκες οροπέδιο στην κορυφή τους. Οι κορφές τους και πολλές από τις πλαγιές του καλύπτονται το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου από χιόνια, που τροφοδοτούν πηγές με κρυστάλλινο νερό.

Η Κυλλήνη ή Ζήρια έχει ψηλότερη κορφή στα 2.376 μέτρα. Το βουνό σχηματίζει ένα ευρύτατο ημικόκλιο με κατεύθυνση το βορρά προς το μικρό ποτάμι που ονομάζεται Ζύθα ή Τρικαλίτικο.

Νότια της Κυλλήνης, στα σύνορα Κορινθίας, Αργολίδας και Αρκαδίας υψώνεται ο Ολίγυρτος (1.935 μ.) που χωρίζει το οροπέδιο της Στυμφαλίας από την αρκαδική υψηλή λεκάνη του Ορχομενού. Τα Όνεια όρη καταλαμβάνουν το νοτιοανατολικό τμήμα της Κορινθίας και χαμηλώνουν απότομα στον Σαρωνικό, ενώ νοτιότερα αναπτύσσονται τα όρη της αργολικής χερσονήσου, Αραχναίο (1.199 μ.), Μαυροβούνι (825 μ.), Ορθολίθι (1.105 μ.) και Αδέρες (721 μ.).

Ανάμεσα στα όρη Λύρκειο, Αρτεμίσιο και Όνεια εκτείνεται η αργοναυπλιακή πεδιάδα που επικοινωνεί με την πεδινή παραλιακή λωρίδα της χερσονήσου της Αργολίδας και με τη μικρότερη πεδιάδα του Κρανιδίου.

Στο κέντρο της Πελοποννήσου απλώνεται το Μαίναλο που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της βόρειας και κεντρικής Αρκαδίας. Το οροπέδιο της Τρίπολης (Ορχομενού, Μαντινείας και Τεγέας) κλείνεται από το Μαίναλο, το Τραχύ (1.616 μ.), το Αρτεμίσιο (1.772 μ.), τον Κτενιά (1.599 μ.) και το Παρθένιο (1.215 μ.). Το Λύκαιο (1.419 μ.) και το Τετράζιο (1.388 μ.) κλείνουν από τα δυτικά το οροπέδιο της Μεγαλόπολης που εκτείνεται ως τις νότιες παρυφές του Μαινάλου και ως τις βόρειες υπώρειες του Ταΰγετου.

Στο νοτιοανατολικό τμήμα της Πελοποννήσου, η Λακωνία χωρίζεται από τη Μεσσηνία και την επαρχία Κυνουρίας μέσω των ορεινών όγκων του Ταΰγετου και του Πάρνωνα.

Ο Ταΰγετος είναι το υψηλότερο και μεγαλοπρεπέστερο βουνό της Πελοποννήσου. Εκτείνεται από το οροπέδιο της Μεγαλόπολης ως κάτω χαμηλά στο ακρωτήριο Ταίναρο. Οι

κορφές του είναι γυμνές, αλλά οι πλαγιές του κατάφυτες. Αφθονα τα νερά τρέχουν μέχρι την κοιλάδα της Λακεδαιμόνος, όπου τα συλλέγει ο ποταμός Ευρώτας. Υψηλότερες κορφές του είναι ο Προφήτης Ηλίας (2.404 μ.) και η Βασιλική ή Μαυροβούνα (1.908 μ.).

Ο Πάρνωνας ορίζει τα σύνορα της Λακωνίας με την αρκαδική επαρχία της Κυνουρίας. Φτάνει μέχρι το ακρωτήριο Μαλέα, όπου σχηματίζει απότομη ακτή. Ψηλότερες κορφές της οροσειράς είναι το Μαλεβό (1.935 μ.), ο Ψαρής (1.839 μ.) και η Κορομηλιά (Μαζαράκι 1.557 μ.).

Η εύφορη Μεσσηνιακή Πεδιάδα περικλείεται από τον Ταΰγετο, το Τετράζιο, την Ιθώμη (798 μ.), τη Μπούρα (1.051 μ.), την Βαρυμπόμπη (1.140 μ.) και το Λυκόδημο (959 μ.). Τη διαρρέει ο Πάμισος Ποταμός. Το βουνό της Κυπαρισσίας και νοτιότερα το Λυκόδημο δεσπόζουν στην παραλιακή πεδιάδα της Μεσσηνίας.

Ποταμοί της Πελοποννήσου είναι οι Αλφειός, ηλιακός Πηνειός, Νέδας, Πάμισος και Ευρώτας.

Ο Αλφειός ή Ροφιάς είναι ο μεγαλύτερος και με τα περισσότερα νερά. Μαζί με τους παραποτάμους του Λάδωνα, Ερύμανθο, Ενιπέα κ.λπ. διαρρέουν τη δυτική Αρκαδία και τη νότια Ηλεία.

Ο Ευρώτας διασχίζει το λεκανοπέδιο της Λακεδαιμόνος και προσχώνει με τις φερτές ύλες του τον μυχό του Λακωνικού Κόλπου. Ενισχύεται από τους χείμαρρους που κατεβαίνουν από τον Ταΰγετο και τον Πάρωνα. Πολλά νερά έχει μόνο τον χειμώνα.

Το κλίμα της Πελοποννήσου είναι μεσογειακό στα παράλια και ηπειρωτικό στο εσωτερικό της.

Η ιστορία της Πελοποννήσου

Ο μυκηναϊκός κόσμος:

Λιγότερο από εκατό χρόνια διάρκεσε η πρώτη περίοδος της μυκηναϊκής εποχής, αυτή που ανδρώθηκε κάτω από την επιρροή της μινωικής Κρήτης: Από το 1580 ως το 1500 π.Χ. Η παράλληλη δράση Μινωιτών και Μυκηναίων κράτησε 75 χρόνια: Ως το 1425 π.Χ. Από εκεί κι έπειτα, ως τα 1.100 π.Χ., απλώθηκε παντού η αχαϊκή κυριαρχία. Είναι οι τρεις περίοδοι της μυκηναϊκής εποχής: Πρώιμη, μέση και νεότερη, που καλύπτουν τις ισάριθμες περιόδους, τις οποίες οι αρχαιολόγοι ονομάζουν Υστεροελλαδικές 1, 2 και 3. Αντιστοιχούν στις περιόδους της Τέχνης, που ακολουθεί μια φυσιολογική πορεία: Στην αρχή, μιμείται τη μινωική, μετά διακρίνεται μια μίξη μινωικών και ελλαδικών στοιχείων, για να επικρατήσει, στην τρίτη φάση, η καθαρά μυκηναϊκή. Η τέχνη δεν είναι παρά ο καθρέφτης της κοινωνίας. Κι απηχεί και τα στάδια ως την κυριαρχία:

Ως τα 1500 π.Χ., μόνο καράβια των Μινωιτών φαίνεται ότι διέσχιζαν τις θάλασσες, ενώ στις ίδιες τις Μυκήνες μια μικρή ακρόπολη, ατείχιστη, μ' ένα μικρό περίβολο και με φυσική πρόσβαση σ' αυτήν, προανάγγελλε το επερχόμενο μεγαλείο. Μετά, υπήρξε το διάστημα της συγκυριαρχίας, για να ακολουθήσει η πλήρης επικράτηση των Μυκηναίων στις θάλασσες.

Οι τάφοι που ανακάλυψαν στον πρώτο περίβολο των Μυκηνών ο Σλίμαν το 1876 και στον δεύτερο οι Μυλωνάς - Παπαδημητρίου στα 1951 - 53, καθώς κι όλοι όσοι βρέθηκαν σπαρμένοι ανά τη χώρα, φωτίζουν τα χρόνια εκείνα. Μιλούν κι αποκαλύπτουν τη ζωή, τη δράση και τα έργα των μεγαλόσωμων Αχαιών, που ξεπερνούσαν ακόμα και το 1.80 σε ύψος, αντίθετα με τους βραχύσωμους Μινωίτες, που ήταν μισό μέτρο πιο κοντοί.

Τα μεγαλόπρεπα κυκλώπεια τείχη, που καμιά σχέση δεν έχουν με τους προηγούμενους αμφιλεγόμενους περιβόλους, σηματοδοτούν τη μεγάλη ανατροπή. Ανατροπή, που παρουσιάζεται και στην Τροία του ίδιου καιρού. Ως τότε, ακόμα και στις ανοχύρωτες παραλιακές εγκαταστάσεις των Κυκλάδων, οι διπλοί περίβολοι, όπου υπάρχουν, θυμίζουν το Σέσκλο και το Διμήνι, στην Μαγνησία.

Στη Συρία και στην Τροία των αρκετά παλαιότερων εποχών, για να βρεθεί κάποιος στο ύψος της κορφής των περιβόλων, έπρεπε να περπατά στις ταράτσες των κολλητά σ' αυτούς χτισμένων σπιτιών. Στην Τίρυνθα και στις Μυκήνες, ο στρατιωτικός σκοπός, που εξυπηρετείται από τα τείχη, τονίζεται με τις ειδικές σήραγγες, που είχαν κατασκευαστεί για να διευκολύνεται η ασφαλής μετακίνηση των φρουρών. Σ' αυτή την ανατρεπτική διαφορά στηρίζονται κυρίως εκείνοι που επιμένουν πως, πριν από τους φορείς του μυκηναϊκού πολιτισμού, δεν υπήρχαν τείχη στον Ελλαδικό χώρο. Οι ακροπόλεις δεν ήταν τόποι κατοικίας των τοπαρχών αλλά τόποι λατρείας των θεϊκών δυνάμεων. Και οι περίβολοι ακολουθούν την εξελικτική πορεία Σέσκλο - Διμήνι - Λαβύρινθος - ελληνικός ναός.

Το σημαντικό είναι πως, στη μινωική Κρήτη, η ιεραρχία στηριζόταν σ' ένα θεοκρατικό σύστημα με τον βασιλιά περίπου πρώτο ανάμεσα σε ίσους. Στις Μυκήνες, η ιεραρχία είναι αυστηρά πολιτικοστρατιωτική με τον βασιλιά απόλυτο μονάρχη. Απόλυτο, όχι με τη σημερινή έννοια, αφού οι σπόροι της Δημοκρατίας φύτευαν μαζί με τον ερχομό των Ελλήνων, καθώς βλέπουμε στις ομηρικές συνελεύσεις τον βασιλιά να παίρνει τη γνώμη αλλά και κάποτε να υπακούει στα κελεύσματα της πλειοψηφίας.

Οι τάφοι μαρτυρούν πως και τα μέλη των βασιλικών οικογενειών είχαν μερίδιο στην εξουσία κι ευθύνες. Μαρτυρούν και κάτι άλλο: Βασίλισσες και πριγκίπισσες θάβονταν έχοντας πλάι τους και μικρά πολύ κομψά σπαθάρια, δείγματα της εξουσίας αλλά και της περίοπτης θέσης που διατηρούσαν οι γυναίκες στην κοινωνική ζωή. Η άποψη ενισχύεται από τις παραστάσεις σε αγγεία και σε τοιχογραφίες, όπου άνδρες και γυναίκες φέρονται να μετέχουν σε σκηνές κυνηγιού αλλά και σε ταυρομαχίες.

Τα άπειρα όπλα, που βρέθηκαν, μαρτυρούν, πόσο η στρατιωτική ζωή, το κυνήγι και η άθληση βρήκαν τη δικαίωσή τους. Ξίφη μακριά ως πάνω από ένα μέτρο, με χρυσοποικιλτες και στολισμένες με σκαλιστό ελεφαντόδοντο λαβές σε σχήμα μήλου ή μανιταριού. Με παραστάσεις σμιλεμένες στη λαβή και στην πλατιά ράχη της λάμας, με βάρος ασήκωτο για κοινούς θνητούς. Κι άλλα μικρότερα ξίφη και εγχειρίδια για την πάλη σώμα με σώμα. Και δόρατα κι ακόντια κρητικής μορφής και σφενδόνες. Και τόξα και βέλη με αιχμές που θυμίζουν ουρά χελιδονιού. Ο ατομικός οπλισμός συμπληρωνόταν από την περικεφαλαία, την πανοπλία και τις κνημίδες. Χαυλιόδοντες κάπρων ενίσχυαν το δερμάτινο περικάλυμμα πάνω στο οποίο στηριζόταν η χάλκινη περικεφαλαία με το υπερήφανο λοφίο στην κορφή της. Οι πολύ βαριές για τα σημερινά δεδομένα πανοπλίες αποτελούνταν από σειρές χάλκινα ζωνάρια στερεωμένα πάνω σε δέρμα. Οι κνημίδες ήταν από δέρμα στην αρχή κι έπειτα από χαλκό. Μια ασπίδα πελώρια, στο σχήμα του οχτώ, μισοκυλινδρική σαν πύργος, σκέπαζε ολόκληρο το σώμα. Ένα ελαφρό άρμα, που το έσερναν ένα ή δυο άλογα, οδηγούσε τον πολεμιστή στη μάχη ή στο κυνήγι.

Ο αθλητισμός καθόρισε σιγά σιγά και την ανδρική μόδα: Τα μακριά μαλλιά, που ανέμιζαν κι εμπόδιζαν την κίνηση, κόπηκαν κοντά. Το αρρενωπό στιλ υπογραμμίστηκε από την πλούσια γενειάδα και το μουστάκι. Η γυναικεία μόδα ακολουθούσε, στις αρχές, τις επιταγές της Κρήτης. Σιγά σιγά κι όσο η εγχώρια παραγωγή ανέβαζε την ποιότητά της, επικράτησαν ελλαδίτικες τάσεις. Το θαλάσσιο και στεριανό εμπόριο βρίσκονταν κάτω από τον έλεγχο του βασιλιά, αλλά η βιοτεχνία ήταν καθαρά υπόθεση των ιδιωτών: Στέναξε στην αρχή και χτυπήθηκε από τον μινωικό ανταγωνισμό. Μάταια προσπάθησε να τον αντιμετωπίσει με απομιμήσεις. Τα made in Crete γνήσια εισαγόμενα ήταν ασυναγώνιστα.

Η μυκηναϊκή βιοτεχνία αναγκάστηκε να ανασυνταχθεί, να αναπροσαρμοστεί και να εκσυγχρονιστεί. Τα νέα προϊόντα, παρ' όλο που είχαν έντονο κρητικό χαρακτήρα, εκτόπισαν τους εισβολείς από την αγορά, τα εισοδήματα μεγάλωσαν, η ζωή έγινε πιο άνετη. Ψυχαγωγικά παιχνίδια, αθλοπαιδιές, ταυρομαχίες με δίχτυ, χορευτικές επιδείξεις και λουτρά επέτρεπαν στους Μυκηναίους να περνούν ευχάριστα τις ελεύθερες ώρες τους. Τα κέντρα αισθητικής - ινστιτούτα καλλονής θα τα λέγαμε σήμερα - βρήκαν έδαφος να ανθίσουν. Και οι ραψωδοί, θέματα να υμνήσουν.

Με τα χρυσά ποτήρια στα χέρια, όμοια με τα αριστουργήματα που βρέθηκαν στο Βαφειό της Λακωνίας, οι Αχαιοί τους άκουγαν να τραγουδούν κατορθώματα θεών και ηρώων. Γεμάτους τέσσερις αιώνες διάρκεσε η μυκηναϊκή κυριαρχία, που κορυφώθηκε με την εκστρατεία στην Τροία...

Η μυκηναϊκή κυριαρχία:

Όσο ήρεμα πέρασε ο άνθρωπος του Ελλαδικού χώρου και της Ανατολικής Μεσογείου, από τη Νεολιθική, στην εποχή του χαλκού, τόσο βάνουσα βγήκε από αυτήν. Από τις έξι τρομακτικές καταστροφές, που η φύση επιφύλαξε στους ανθρώπους στη διάρκεια των δύο χιλιετιών της χαλκοκρατίας, οι μισές συνέβησαν στα 225 χρόνια κοντά στο τέλος της. Στα 1365, μερικές γενιές μετά τον αφανισμό, που προκάλεσε η έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης, νέα φοβερή γεωλογική καταστροφή έπληξε τους πληθυσμούς γύρω από τη Μεσόγειο, πάνω που άρχιζαν να αναλαμβάνουν και να ξαναβρίσκουν τον δρόμο τους. Κι 140 χρόνια αργότερα, στα 1225 π.Χ., μια ακόμη γεωλογική αναστάτωση έφερε το τελειωτικό

χτύπημα. Ήταν μόλις μια γενιά πριν από τα Τρωικά, αν σωστά λογαριάζουμε πως ο Τρωικός πόλεμος έγινε γύρω στα 1190 π.Χ.

Στα χρόνια αμέσως μετά την έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης, οι Κεφτί χάθηκαν από τις θάλασσες, αναφέρουν οι αιγυπτιακές πηγές, ενώ η Βίβλος μιλά για τα δεινά των Καφτόρ που κατέκλυσαν την Παλαιστίνη, όταν έγινε η μεγάλη μετανάστευση. Κεφτί και Καφτόρ ταυτίζονται με τους Κρήτες της Μινωικής εποχής.

Στον Ελλαδικό χώρο, δίχως τον ανταγωνισμό των Μινωιτών, οι Αχαιοί άρχισαν να κυριαρχούν και στις θάλασσες. Μέσα σε λίγα χρόνια, το εμπόριο πέρασε στα χέρια τους και η μυκηναϊκή εξάπλωση πήρε τη μορφή χιονοστιβάδας. Κοινή ανώτατη μυκηναϊκή διοίκηση δημιουργήθηκε στην Πελοπόννησο, ενώ ανάκτορα Μυκηναίων περιλαμβάνει υψώθηκαν στις Μυκήνες, την Τίρυνθα, την Πύλο, αλλά και στην Αθήνα, στη Θήβα, στον Γλα, στον Ορχομενό και στην Ιωλκό, στον Παγασητικό κόλπο.

Η εκρηκτική επέκταση των Αχαιών, λένε, βρίσκει τον απόηχό της στην Αργοναυτική εκστρατεία. Τα ναυάγια έγιναν αδιάψευστοι μάρτυρες της θαλασσοκρατορίας: Όσα βυθισμένα πλοία έχουν την πλώρη στραμμένη προς την Ανατολή, είναι γεμάτα με μυκηναϊκά εμπορεύματα. Όσα την έχουν στραμμένη προς τη Δύση, έχουν φορτία χαλκού, που μαζί με τον χρυσό, έφερναν για τις ανάγκες τους οι Μυκηναίοι. Εμπορικοί σταθμοί είχαν δημιουργηθεί στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία λιγότερο, στην Κύπρο, την Αίγυπτο και την Παλαιστίνη περισσότερο. Από την Παλαιστίνη, κυρίως, ανοίγονταν οι εμπορικοί δρόμοι για το εσωτερικό της Ασίας.

Γύρω στα 1400 π.Χ., υψώθηκαν θαυμαστές οχυρώσεις «εφάμιλλες των πυραμίδων της Αιγύπτου», όπως τις χαρακτήρισε αιώνες αργότερα ο Πausanίας. Τον 14^ο αιώνα, οι μυκηναϊκές εγκαταστάσεις εξαπλώνονταν από το Αξιοχώρι, στα βόρεια της Θεσσαλονίκης, ως την Κρήτη κι από την Καλαμπάκα ως τη Ρόδο και την απέναντι μικρασιατική ακτή. Στη μεγάλη ακμή, είχαν απλωθεί και στη Φωκίδα, στη Θεσσαλία, στον Όλυμπο και στην Πίνδο.

Μυκηναίοι και Χετταίοι:

Η μεγάλη γεωλογική καταστροφή του 1365 δε φαίνεται να επηρέασε τον Ελλαδικό χώρο, αν και σάρωσε την Ανατολική Μεσόγειο και δημιούργησε εστίες αποσταθεροποίησης. Ο παλιός ανταγωνισμός ανάμεσα στους Αιγύπτιους και στους Χετταίους φούντωσε, όταν οι τελευταίοι, στα 1340 π.Χ., διέλυσαν την επικράτεια των Μιτάνι στον Πάνω Ευφράτη, ενώ προστριβές ξεκίνησαν και με τους Ασσύριους, στα ανατολικά. Ο επεκτατισμός των Χετταίων συνεχίστηκε σ' όλη τη διάρκεια του αιώνα. Είχαν κάτω από τον έλεγχό τους την ομοσπονδία των Ασουβά (Assuwa) στη βορειοδυτική Μικρά Ασία κι επεκτεινονταν νοτιότερα. Η χαλαρή ομοσπονδία των Αρζάβα (Arzawa) στη νοτιοδυτική Μ. Ασία, στις περιοχές Λυκίας και Πισιδίας, που ήταν ανεξάρτητη ως το 1370 π.Χ., υποτάχτηκε οριστικά στα 1330, αν και οι επαναστάσεις δεν έλειψαν τα επόμενα δέκα χρόνια.

Οι Χετταίοι απλώνονταν πια από τη Μ. Ασία ως τη Βόρεια Συρία κι απειλούσαν την Παλαιστίνη. Ο φαραώ Χορεμχέμπ τους ανάκοψε προσωρινά στα 1325, ενώ η περιοχή δοκιμάστηκε κι από τις εκστρατείες του φαραώ Σέθου, στα 1308. Η καθοριστική μάχη δόθηκε στα 1285, όταν ο φαραώ Ραμσής ο Β' νικήθηκε κατά κράτος από τον βασιλιά Μουβατάλι των Χετταίων, παρ' όλο που έβαλε να περιγράψουν την «περιφανή του νίκη». Τα σύνορα ορίστηκαν πάνω από τη σημερινή Βηρυτό.

Μια επιστολή του βασιλιά των Χετταίων προς τον συνάδελφό του των Αχιγιάβα (Ahijawa), όπως τους αποκαλεί, δημιούργησε ερμηνευτικά προβλήματα. Το κράτος ήταν πέρα από τη θάλασσα και ποτέ δεν κατακτήθηκε. Κάποια σοβαρά επιχειρήματα ότι ήταν η Ρόδος, απορρίφθηκαν με εξίσου σοβαρές ενστάσεις. Η ταύτιση με τους Αχαιούς σκόνταψε σε γλωσσολογικά στοιχεία, αν και όλα τα άλλα συνηγορούσαν ότι πρόκειται για τους Μυκηναίους.

Αν έτσι είχαν τα πράγματα, τότε το μυκηναϊκό βασίλειο ήταν απόλυτα σεβαστό στην Ανατολή. Δεν πρέπει, όμως, να συνέβαινε το ίδιο και στη Δύση, όπου σημειώνονταν μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 6.5.2011)